

ДЕЦАТА НА ДИВИТЕ ГЪСКИ

Любомир ЙОРДАНОВ

В крайдунавските села на равнината Златия децата ги носят не щъркелите, а дивите гъски. Научих това отдавна. Един от първите ми спомени е как вечер, сгушен в късото овче кожухче на дядо, което ми стига до петите, стоя сред мекия като прана вълна сняг пред къщи. Погледът ми опира в окичената с бели калпачета тараба на двора – дървения хоризонт на детския ми свят, но с ушите и душата си улавям хилядите странни, весели и тревожни звуци на цялата вселена. В мрака лаят кучета, пръхтят овце, смях звъни отнякъде, но най-осезаемо от всичко горе високо в небето се носят призивните, пълни с неясен копнеж гласове на невидими същества...

- Дивите гъски идат! Носят деца в село!, казва баба ми, изправена като страж зад гърба ми. „Да бе, да - гъски ще носят деца!”, мисля си аз, но не казвам нищо, потънал сред осветената от снега и пълна с вълшебства тъмнината. На другия ден мама съобщава с усмивка, че съседите си имат момиченце и като порасне ще си играя с него! Голяма радост, цупя се, какво разбира момиче от мъжки игри? Но се сещам, че тия дни в дълбокия сняг никой, даже и пощаджията не е идвал на нашата улица, така че май няма кой да е донесъл бебето освен дивите гъски. От смрачаване до зори гласовете на гъшите ята кънтят в небето, подпряно от пушеците на комините. Призори или на здрач дядо ми Данаил мята на рамо старото чифте с куроци като човки на петли и поема към Дунав. Там с други ловци дебнат сивоперите птици и изстрелите им отекват в баира над селото. След канонадата ловците се връщат с праметнати през рамо, навързани по две едри гъски. Увисналите криле на птиците се мятат по гърбовете на мъжете сякаш самите те имат крила.

- Дядо, защо убивате гъските, нали носят деца?, питам аз. Дядо Данаил се почесва, стрелка с очи баба и отвръща:

- Ние не стреляме по гъските, дето носят деца! Ловците не са убийци, сине! Вземаме от природата само каквото ни трябва! После се заема да помогне на баба с чистенето на птиците. Гъската е много полезно същество - освен, че носи деца и дава месо, с мекия й пух се пълнят юргани, които галят и топят като мамините ръце. А от крилата им жените правят метли за пепелта край печките. Снегът продължава да вали дни и седмици над селото и света, гъшите ята тропосват небето, ловците вечер и сутрин гърмят, а през седмица-две по къщите избухват веселби за ново бебе. Такъв е животът в равнината Златия. През пролетта и лятото хората се трудят на полето. Есенно време събират реколтата, пълнят с вино бъчвите и се прибират по къщите. Работата е свършила, почват сватби. Денем младите се веселят, нощем правят деца, а следващата зима, когато

стегнат студовете и ятата диви гъски пристигнат, идват и бебетата. Годините на детството се точат пъстри и весели като файтон с бързи коне и медни звънчета. Хлапетата, донесени от дивите гъски, растат. Класните стаи в училището са тесни да поберат орляците дечурлига. След уроците до тъмно ловим риба и превземаме с дървени пушки храсталаците край Дунав. А нощем, понесени от сънищата като на крилата на гъши ята, обикаляме далечни земи и морета. Някъде през зимата на трети или четвърти клас се случва събитие, за което после в село дълго разказват. Една мъглива утрин дядо Данаил излиза на лов със старото си куче Зак, още по-старото чифте и двама-трима приятели. Край Дунав дядо стрелял и една гъска паднала ранена в реката. Зак храбро се хвърлил да я вади, но гъската запорила като моторна лодка водата към Румъния и се стопила в мъглата заедно с кучето подире ѝ. Уплашен за Зак, дядо скочил в рибарска лодка и загребал след гъската, докато потънал и той в облаците над Дунав. За изчезването на дядо вкъщи научиха чак привечер, когато ловците пристигнаха измръзнали и гузно измърмориха „Данаил малко ще закъснее, щото май е в Румъния!“ Канският писъкът на баба разлая кучетата в цялото село. Тази нощ в къщи никой не спа! На сутринта татко и приятелите на дядо поеха към Дунав да го търсят, но по обед се върнаха сами и посинели от студ. Баба и мама го удариха на плач. Работата ставаше все по-лоша, когато подир обед дотърча кметът и съобщи, че в Румънско гори огън. Обнадеждени, баща ми и ловците пак тръгнаха към реката. След час компанията се върна весела, а най-гръмко сред всички се смееше дядо Данаил. Край напалената до червено печка, пред изпотена кана с вино дядо разказа как стигнал румънския бряг и чул лая на Зак, приклецил ранената гъска в храсталак край водата. Треснал той с чифтетото и тъкмо прибирал гъската, когато до него заковал джип с румънски граничари. С викове „Стой! Диверсант!“ войниците го обезоръжили и откарали в заставата. „Не съм шпионин! Ловец съм, за дивеча граници няма!“, обяснявал дядо, но бил заключен сам в стая. А граничарите седнали да хапнат сухоежбинка в столовата. От милост дали и на него парче качамак. „Абе, момчета, защо дъвчетете тая суха мамалига? Вижте каква тлъста гъска съм донесъл! Дайте да я сготвя, пък тогава ме правете, каквото щете!“, предложил дядо, който от излетите по Дунав поназнайваше влашки. След кратък размисъл, старшината отвел дядо в кухнята, където за нула време той извъртял тава с печена и поръсена с червен пипер гъска. Граничарите извадили шише цуйка и дамаджана с вино и румънската застава скоро се разтресла от викове „Наздраве“ и „На рок!“. Понесли се и песни! Трапезата продължила чак до следобеда на другия ден, когато войниците ескортирали дядо и Зак до брега и дори му върнали пушката. „Ловът, виното и добрата дума правят и непознатите приятели“, казваше след приключението си дядо. Въпреки протестите на баба и мама той продължи да ходи на лов, а веднъж-дваж в годината палеше огън край Дунав и се

срещаха с лодки в реката с румънските граничари. Разменяха си по шише ракия, риба или някоя отстреляна гъска. Както казваше дядо обаче в броелицата на живота няма само бели зърна. Лятото кметът свика общо събрание в читалището. През последните години хората в село бяха доста намалели. По-младите се местеха в града, където се строяха заводи и заплатите бяха по-големи. Оредели бяха и децата по улиците. „Властта реши да закрие училището в село! Ще возим децата до града, там условията са по-добри!”, заяви кметът без особен ентузиазъм. „Вие луди ли сте, бе? Как ще ни вземате децата?” викнаха хората. Но кметът вдигна рамене и отсече „Това е! Решено е!”. „Село без деца, е като дърво без птици - пусто и грозно! Ще съсипете всичко, кмете!”, въздъхна дядо ми и си тръгна, а след него се изнизиха и другите. В средата на септември автобус натовари останалите деца на селото и заръмжа към близкия град, докато майките ни плачеха на площада. През следващите години един след друг младите напуснаха селото. Запустяха цели махали. Родители и деца се връщаха в родните къщи през ваканциите, но не беше същото. Сякаш слънцето вече светеше по-слабо, а въздухът хем беше мил и познат, хем горчеше от буцата мъка в гърлото. Зиме дядо продължи да ходи на лов и вече водеше и мен. Стояхме на хълма над реката и чакахме въздухът над главите ни да зафучи от ятата диви гъски, за да пуснем сноповете олово към тях. ”Дивата гъска се стреля, ако виждаш ясно краката ѝ! Иначе само ще я раниш и съсипеш!”, учеше ме старецът. Но дали защото селото се беше смалило и ятата не го виждаха от високо или пък птиците вече бяха променили маршрутите си, но все по-рядко някоя гъска се спускаше над къщите да остави бебе. През един ноемврийски ден дядо Данаил си отиде от тоя свят, посивял и омалял в леглото, взрян с мъка навън, където се носеха призивите на дивите гъски. Няколко месеца по-късно го последва и баба. В селото вече бяха останали шепа хора, които се топяха като сняг в долчинка през март. Децата, раждани през онези снежни и весели зими, се пръснаха по света. Див орех, шипки и тръни превзеха пълните с живот някога улици и ги превърнаха в пустош, каквато са били преди векове. Когато заключих грохналата ни вече къща, единственото, което взех от нея бе старото чифте на дядо. И макар че имам още пушки, тръгна ли на лов за гъски и патици, винаги вземам него. Веднъж в годината - късно есен или зиме, се връщам в селото край Дунав. Разрухата и тишината, покрили някогашния пъстър и шумен живот, ме притискат като камък, затова рядко свръщам към руините на къщите. Отивам на хълма над реката и чакам крилата на дивите гъски да засвистят над главата ми. Ятата отдавна не носят деца, а късите им викове сякаш са пълни не с копнеж, а с мъка и упрек. Гласът на старата пушка също полита в небето – глух и дрезгав...Като молба за прошка! Или зов за помощ? Огънчетата от цевите прорязват зениците на здрача и изстрелите потъват в изпълнената с шум на криле и блясък на звезди вселена.